

ΙΕΡΟΣ

ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

ΠΡΟΝΟΙΑ ΜΕΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΔΑΠΑΝΗ ΔΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚ. ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ «ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ».

ΕΤΟΣ Β'

ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ τῇ 15 Δεκεμβρίου 1912

ΑΡΙΘ. 89

ΧΕΡΟΥΒΙΜ ΔΟΞΗΣ

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΥΠΟ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΝ

ΔΙΑΛΕΞΙΣ Β'.

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΑΜΑΡΤΙΑ

(Georges Boissonnas)

(Συνέχεια ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 81 φυλλαδίου).

Ἄλλὰ παρατηρήσατε πρὸ πάντων τὸ ἐξῆς, ὅτι ἐνῶ ἡ ἀνθρωπίνη σοφία, ἡ ὁποία καλεῖται φρόνησις, περικρύπτει τὸ ἰδεῶδες καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἵνα μὴ τυχὸν ἐξαγριώσῃ τοὺς ἀνθρώπους, ὁ Κύριος ἡμῶν τοῦναντίον ἐν περιβάλλοντι λίαν δυσμενεῖ, ἐνώπιον τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν καὶ ἐν γένει ἐνώπιον ἀνθρώπων διεφθαρμένων κηρύττει πεπαρησιασμένως τὸ ἀπόλυτον τοῦ ἠθικοῦ νόμου ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ αὐστηρότητι. Τὶ δὲ προκύπτει ἐκ τῆς διδασκαλίας ταύτης; Τὰ πλήθη καὶ ὁ λαὸς σπεύδουσι καὶ συνωθῶνται περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἵνα ἀκούσωσιν αὐτοῦ. Ὡ! τοῦτο προήρητο ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἠγνόει οὗτος τὸ θέλημα τῆς ἀρετῆς καὶ δὴ οὐχὶ τῆς αὐστηρίας, ἀπολυταρχικῆς, ὑπερηφάνου καὶ δεικτικῆς, ἀλλὰ τῆς ἀρετῆς ἐν ὅλῃ τῇ λάμπει τῆς ὠραιότητος, τοῦ κάλλους καὶ

τῆς ὑγείας τῆς, τῆς ἀρετῆς ἐκείνης, ἥτις ὁμοία πρὸς μαγνήτην ἔλκει πρὸς ἑαυτὴν πάσας τὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας τῆς ἀνθρωπίνου ὑπάρξεως καὶ αὐτὴ ἀνευ τῆς ἕλξεως ταύτης θὰ ἐχάνοντο διὰ παντός.

Ἡ ἀμαρτία πράγματι δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἀποκρύπτει καὶ καλύπτει τὸν ἀμαρτωλόν, τὸν ὁποῖον βλέπομεν μόνον διὰ μέσου αὐτῆς. Τὸ δένδρον καλύπτει οὕτω τὸ δάσος τ. ἔ. τὸ ἄπειρον τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τὰς ἀνεκτιμήτους αὐτῆς ιδιότητας καὶ δὴ τὴν ἀγάπην, ἥτις ὑπάρχει καὶ ὑφίσταται παρὰ πάσας τὰς κατ' αὐτῆς ἀντιδράσεις.

Ἐπειδὴ δὲ ἐγνώριζεν οὕτω τὸν ἀνθρώπον, ὡς τοῦτο φαίνεται ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις, εἶχε πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος ἐμπιστοσύνην καὶ ἐβασίλευτο ἐπ' αὐτοῦ.

Ἐγνώριζε π. δ. χ. ὅτι μεταβιβά-

ζων ἀνὰ τὰς αἰῶνας τὴν τόσον συγκινητικὴν πρόσκλησιν «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀπαύσω ὑμᾶς», θὰ ἀπετελεῖτο πάντοτε καὶ ἐπικαίρως πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἵτινες κινδυνεύοντες νὰ ναυαγήσωσιν ἔχουσιν ἀνάγκην ἐγκαρδιώσεως καὶ ἐλπίδος.

Ἐγνώριζε τελείως ὅτι ἡ πρόσκλησίς Του αὕτη θὰ ἔφθανε μέχρις ἐμοῦ καὶ μέχρις ὑμῶν, καὶ ἐν στιγμαῖς ἠθικῆς ἀγωνίας θὰ ἐνίσχυε καὶ θὰ ὑπεστηρίξεν ἡμᾶς. Ἐγνώριζεν ὅτι θὰ ἀνεστήλου ὑψηλότερον εἶ τι ἰδεῶδες ἐνώπιον ψυχῶν ἀπογοητευμένων καὶ ἀποτεθαρρυσμένων, ψυχῶν, αἵτινες ἐλθὸν πιπτούσας ἐντὸς τῆς ἰλύος ὄλας αὐτῶν τὰς ἐλπίδας καὶ θὰ παρεῖχεν αὐτοῖς τὴν σφοδρὰν καὶ ἀκατάσχετον ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ ἰδεῶδες τοῦτο, ὅπερ εἶνε Αὐτὸς Οὐτός, μόνος ἰστάμενος ὄρθιος καὶ ἀκλόνητος ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐρειπίων καὶ νεκρῶν πραγμάτων.

Ἄλλ' ἐγνώριζεν ἐπίσης ὅτι ἡ ἀπλή ὑπόδειξις τοῦ ἰδεῶδους τούτου δὲν ἠδύνατο νὰ σώσῃ τοὺς ἀνθρώπους τούτους ἀνευ τῆς συμπαθείας καὶ τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποῖαν Ἐκεῖνος θὰ ἐπεδείκνυε πρὸς αὐτούς.

Ἡ ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Κατὰ τὰς ζοφερὰς ὥρας τῆς ἠθικῆς λειποψυχίας καὶ καταπτώσεως ἡ ἀγάπη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ φαίνεται ὡς γέφυρα συνδέουσα τὴν ἄβυσσον ἢ μᾶλλον ὡς τι ἀσφαλὲς καὶ ἀκίνδυνον καταφύγιον.

Καθ' ἣν ὥραν ὁ ἀνθρώπος εὐρίσκειται κατασυντετριμμένος καὶ αἰσθάνεται βαθέως τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀθλιότητά του, δὲν πιέζει τὴν καρδίαν του τόσον τὸ συναίσθημα τοῦ φόβου τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ κατ' αὐτοῦ ὅσον ἡ ἀπέχθεια, τὴν ὁποῖαν αἰσθάνεται διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Κατὰ τὰς ὥρας ἀκριβῶς ταύτας ἡ ἀγάπη τοῦ Κυρίου παρουσιάζεται ὡς μέγα τικάλυμμα, τὸ ὁποῖον σπεύδει νὰ καλύψῃ καὶ κρύψῃ ἡμᾶς ἐν ἑαυτῷ μετὰ πασῶν τῶν ἀθλιότητων καὶ τῶν ἀτελειῶν ἡμῶν.

Ἡ ἀγάπη τοῦ Κυρίου ἡμῶν φαίνεται ἡμῖν ὡς ἡ μόνη ἐλπίς ἀνθρώπου, ὅστις αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἀπολλύμενον. Ὅταν ἐνώπιον τῆς πραγματικότητος τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου εὐρίσκηται ὁ ἀμαρτωλός, αἰσθάνεται καλῶς ὅτι ἐὰν ὑπάρχῃ που ἐλπίς δι' αὐτὸν, ἡ ἐλπίς αὕτη εὐρηται ἐν τῇ ἀγάπῃ ταύτῃ.

Ἐν ἄλλαις δὲ ἠθικαῖς συμφοραῖς, ὅταν ἡ καρδία προσβάλληται ὑπὸ τοῦ θανατηφόρου ψύ-

χους, ἡ ἀγάπη τοῦ Κυρίου εἶνε ἡ θερμότης τοῦ βίου καὶ ἡ καρδία, ἣτις αἰσθάνεται οὕτως ἀγαπᾶται, ἀνίσταται καὶ ἀναγεννᾶται.

Ἡ ἀγάπη τοῦ Κυρίου εἶνε ἡ μητρικὴ ἀγάπη ἐν τῇ ὑψίστῃ αὐτῆς ἐντάσει καὶ ἰσχυρῇ, ἀγάπη, ἣτις διαιρεῖται καὶ χωρίζεται χωρὶς ποσῶς νὰ ἐλαττωθῇ, ἣτις ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς κοινὰς ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπότητος καὶ συγχρόνως ἱκανοποιεῖ ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις καὶ ἐκάστου ἰδιαιτέρας ἀτόμου.

Δύνασθε νὰ φαντασθῆτε τὴν συγκίνησιν τῆς πτωχῆς ἀσθενοῦς ἐκείνης γυναικός, ἣτις σπεύδει διὰ μέσου τοῦ ὄχλου νὰ ἐγγίσῃ τὸν Κύριον, χωρὶς νὰ προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν Αὐτοῦ καὶ ἣτις βλέπει ἑαυτὴν ἀποκαλυπτομένην ὄχι πρὸς αἰσχρὸς τις ἀλλὰ τὸνναντιον πρὸς δόξαν τῆς, ἀφοῦ ἔλαβε τὸ μέγα δῶρον τοῦ νὰ ἐλκύσῃ ἀφ' ἑαυτὴν ὅλην τὴν προσοχὴν καὶ ὅλην τὴν συμπάθειαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Καὶ ὁ παραλυτικὸς τῆς Βηθσεδαῖ καὶ ὁ τυφλὸς τῆς Ἱερουζαλὴμ καὶ ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ μοιχαλὶς γυνὴ καὶ ἡ ἀμαρτωλὸς παρὰ τῷ Σίμωνι καὶ ὁ Ζακχαῖος καὶ ὁ ληστής ἐν τῷ Σταυρῷ, οἵτινες πάντες ἐδοκίμασαν τὴν ἀγάπην αὐτῆς, ἠγαπήθησαν παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἐξ ὅλης ψυχῆς.

Κατανοοῦμεν λοιπὸν, ὅτι ἐν πα-

ρομοίᾳ ἀγάπῃ ὑπάρχει πράγματι ἀκατανίκητος ἰσχυρὸς καὶ οὐκ αἰσθανόμενος ὅτι ἀγαπᾶται δι' ἀγάπης τοιαύτης, ἀντὶ νὰ περιφρονῆσιν αὐτὸς ἑαυτὸν λαμβάνει τοῦναντίον συνείδησιν τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοῦ ἀξίας, τῆς σημασίας τῆς ζωῆς του καὶ παραδίδει ἐπομένως τὸν θησαυρὸν τοῦτον Ἐκείνῳ, ὅστις ἀπεκάλυψεν αὐτῷ τὴν ἀξίαν του.

Ἡ ἀγάπη ὠδήγησε τὸν Κύριον ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐκεῖ ἐν τῷ σκοτεινῷ, ὅπερ περιεκάλυπτε τὴν ἀγωνίαν τοῦ Σωτῆρος, ἡ ἀγάπη Του ἀποβαίνει φωτεινοτέρα, ἐνεργητικώτερα καὶ ἰσχυροτέρα ἔτι.

Οὐδέποτε ἡ ἀνθρωπίνη καρδιά ἐφωτίσθη τόσον ὅσον εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ὅπου ἐφαίνοντο θριαμβεύουσαι αἱ δυνάμεις τοῦ σκοτους καὶ ἰδοὺ ἀναγνωρίζομεν ἡμᾶς αὐτοὺς, ἡμεῖς οἱ ἀνθρώποι τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, μεταξὺ τῶν σταυρωτῶν τοῦ Κυρίου. Ἡ ἀμαρτία αὕτη εἶνε καὶ ἰδική μας καὶ ἕκαστος ἔχει ἐν αὐτῇ τὴν μερίδα του εἴτε ἀριστοκράτης εἶνε εἴτε ἀνθρώπος τοῦ λαοῦ εἴτε ἄπιστος εἴτε πιστὸς εἴτε στρατιωτικὸς εἴτε πελῆτης. Ἐκεῖ βλέπομεν μέχρι ποίου σημείου δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ἀμάθεια, ἡ ὑπερηφάνεια, ὁ φθόνος, ἡ ἐκδίκησις καὶ ἡ φαντασία.

Ἀλλὰ τὸ φῶς, ὅπερ ἀποκαλύπτει τὸν ἀμαρτωλόν, ἀποκαλύ-

πτει συγχρόνως καὶ τὴν χάριν.

Ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὑπάρχει ἐπιγραφὴ, γεγραμμένη ὑπὸ τοῦ Πιλάτου καὶ ἑτέρα ὑπ' Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἀναστηλωθεῖσα: «Τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον...» Ὁ θάνατος οὗτος εἶνε θυσία τετελειωμένη δι' ἡμᾶς.

Ἡ κρίσις ἡμῶν εἶνε πτωχὴ ἀπέναντι τοιούτων πράξεων, ἐνῶ τὸ ὑναντίον πλουσία εἶνε ἐν τούτῳ

ἡ πείρα ἡμῶν. Γνωρίζω, ὅτι οὐδεὶς θεολόγος ἢ φιλόσοφος ἠδυνήθη νὰ ἐξηγήσῃ τὸ αἰνίγμα τοῦτο τοῦ Σταυροῦ. Ἀλλὰ δι' ἡμᾶς ἀρκεῖ μόνον ἡ δῆλωσις τοῦ Κυρίου, λέγοντος τὸ «ὑπὲρ ὑμῶν» καὶ «οὕτως ὑψοθεῖναι θεῶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου».

(Ἐπεταί τὸ τέλος).

+ Ὁ ΤΡΑΛΛΕΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἡ ΑΠΟΠΛΑΝΗΘΕΙΣΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου φυλλαδίου).

Ὁ Θεὸς δὲν θὰ σᾶς ἀκολουθήσῃ εἰς αὐτά, καὶ ἐπειδὴ ὁ δρόμος εἶνε κατηφορικὸς, θὰ σᾶς ὀδηγήσῃ περικιτέρῳ. Τῇ βοήθειᾳ διδασκαλιῶν ἀπίστων, οἱ τοιοῦτοι ὀδηγοὶ σας, θὰ σᾶς εἴπωσιν ὅτι, ἐπειδὴ τὸ σῶμα δὲν εἶνε τίποτε, ἢ δὲ ψυχὴ μόνον εἶνε σπουδαία καὶ τοσοῦτον ὑπερτέρα τοῦ σώματος, ὥστε αἱ κηλίδες τοῦ σώματος δὲν δύναται νὰ τὴν προσβάλλωσι, δύναται τις νὰ δειχθῇ συγκαταβατικὸς ὡς πρὸς τὸ σῶμα, ἐνῶ κατὰ τὴν ψυχὴν μένει καθαρὸς, καὶ δύναται νὰ συμμετέχῃ εἰς τὰς ἐξουτελιστικὰς ἐορτὰς τῶν ἐθνικῶν χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν πνευματικὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐπικοινωνίαν.

Τότε κατὰ τὸ ἡμῖς κερδηθέντες ὑπὸ τοῦ κακοῦ, θὰ ἴδῃτε αἴφνης παρουσιαζομένης ἐνώπιον ὑμῶν τὰς θυγατέρας τῶν Μωαβιτῶν, αἵτινες θὰ ὑπερνικήσωσιν εὐκόλως τοὺς τελευταίους δισταγμοὺς σας, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν οὔτε αἱ περιφρονήσεις τοῦ κόσμου ἠδυνήθησαν νὰ καταβάλλωσι καὶ κατανικήσωσιν ὑμᾶς, καὶ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν οἱ διωγμοὶ καὶ αἱ θλίψεις εὐρον ὑμᾶς ἀκάμπτους καὶ ἀνεκδότους ὡς γρανίτας, τὰ θέλητρα τοῦ κόσμου θὰ σᾶς παρασύρουν εἰς τὴν ἄβυσσον. Ἴδοὺ ὁποῖον κακὸν ἀπειλεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Περγάμου, τὸ ὁποῖον τὴν προσέβαλεν ἤδη καὶ ἐν μέρει τὴν ἐ-

νίκησε. Ἐὶ αὐτὸ κάκον ὡσαύτως ἔφερον εἰς τὸ χεῖλος τοῦ θλάθρου σύμπασαν τὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐπομένην τῶν μεγάλων διωγμῶν ἀπὸ τοῦ τετάρτου αἰῶνος, διότι καὶ αὐτὴ ὡς ἡ Πέργαμος ἐμμείνασα ἀκλόνητος καὶ σταθερὰ κατὰ τοὺς μεγάλους διωγμοὺς ἐναντίον τῆς κτηνώδους δυνάμεως, ὑπεχώρησεν εἰς τὴν ἀπάτην τῆς κοσμικότητος.

Γνωρίζουσιν οἱ ἀναγνώσται τοῦ «Ἱεροῦ Πολυκάρπου» ἐκ τῆς μελέτης περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σμύρνης μετὰ πόσης ἡρωϊκῆς σταθερότητος καὶ πόσης ἀνεξαντλήτου ἀγάπης ἡ Ἐκκλησία ὑπέστη τὰ μικρῦρια καὶ τοὺς διωγμοὺς τῶν τριῶν πρώτων αἰῶνων ὑπὸ δέκα αὐτοκράτορας. Ἡ ἀδυναμία τῆς βίας ἤδη κατεδείχθη. Κατὰ τὴν ὥραϊαν ἔκφρασιν τῶν Πατέρων ὅσον περισσότερον ἐκλαδεύετο ἡ ἄμπελος τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τοῦ σιδήρου τῶν ἐχθρῶν τῆς, τόσον ἀφθονώτερον ἐβλάστανε καὶ ἐπεξέτεινε τοὺς κλάδους τῆς καὶ παρήγε καρποὺς πρὸς δόξαν τοῦ Κυρίου τῆς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἰδιάζων χαρακτήρ τῆς Ἐκκλησίας εἶνε νὰ νικᾷ ὅταν τῆς ἐπιτίθενται καὶ ἐνδυναμώνηται ὅταν θέλωσι νὰ τὴν ἐξασθενήσωσι, συνφθὰ πρὸς τὴν ἔκφρασιν τοῦ Σωτῆρος, χαρακτηρίζοντος αὐτὴν πρὸς λίθον γεννηθέντα εἰς κεφαλὴν γωνίας ἐν οἷς λέγει «πᾶς ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται, ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ λικμήσει αὐτὸν» (θὰ τὸν κατασυντρίψῃ εἰς κόνιν), ἂν ἐπέμεινεν ἡ Ἐκκλησία ἐν τῇ ὁδῷ τῆς πίστε-

ως καὶ τῶν θυσιῶν θὰ ἐνίκα τὸν κόσμον ὡς ὁ ἀρχηγός τῆς, θὰ προσεῖλκε κατὰ τὸ πλεῖστον τοὺς βαρβάρους λαοὺς, καὶ θὰ προσελάμβανεν ἴσως τὸν φοβερὸν κατακλυσμὸν τῆς ἐπιδρομῆς αὐτῶν κατὰ τὸν Ε'. καὶ ΣΤ'. αἰῶνα. Δυστυχῶς ὅμως ἤδη ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Γ'. αἰῶνος παρατηροῦμεν κόπωσιν τινα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὴν σαρκικὴν φρικίαν ἀπέναντι τῆς θλίψεως, χαλάρωσιν τινα εἰς τὴν ἀτομικὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου, τὴν δίψαν τῆς ἀναπαύσεως πρὸ τοῦ τέλους τῆς ἐργασίας, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δόξης τῆς εἰσόδου εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Οὕτως ὁ Σατανᾶς γινώσκει νὰ ἐπωφεληθῇ ἐπιθετικῶς ἐκ τῆς πνευματικῆς ταύτης χαλαρώσεως. Ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἐναντίον τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τῆς Περγᾶμου ἀλλάσσει αἴφνης τὸ σχέδιον τοῦ πολέμου. Μέλλει νὰ πειράξῃ τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τοῦ θελγήτρου τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς συμμαχίας μετὰ τοῦ κόσμου! Εἰς τὴν βίαν ὑποκαθιστᾷ τὴν δολιότητα. Αἴφνης ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ τετάρτου αἰῶνος ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας ὁ κόσμος ἀφοπλίζεται, ἀντὶ τοῦ διωγμοῦ προσφέρει τὸ μείδιμα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τείνει πρὸς αὐτὴν τὰς ἀγκάλας. Ὁ κόσμος ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, προσφέρει τὴν προστασίαν του καὶ τὴν φιλίαν του. Καὶ μὲν ἡ Ἐκκλησία δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ἦ εὐγνώμων διὰ τὴν προσφορὰν ταύτην, ἦτις, ὡς ἀπέδειξεν ὁ διαπρεπῆς

κ. Κλεάνθης Νικολαΐδης ἐν τινι ἐν Βιέννῃ ἐμβριθεστάτῃ διαλέξει του, δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ «Νέα Ἡμέρα» τῆς Τεργέστης, ἦτο ὁμολογία τῆς ἀδυναμίας τοῦ ῥωμαϊκοῦ κολοσσοῦ ἀπέναντι τῆς διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπιδειχθείσης ἀκαταβλήτου ζωτικότητος, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ μὴ ταραχθῇ ποσῶς καὶ νὰ μὴ μεθυσθῇ ἐκ τοῦ προσενεχθέντος τούτου θυμιάματος. Οἱ σεβαστοὶ μας καθηγηταὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας εὐρίσκουσιν εὐφυῶς τὸν λόγον τῆς ἀνάγκης τῆς προστασίας ταύτης εἰς τὸ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔπρεπε νὰ εὕρῃ ἡσυχίαν ἵνα ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ νὰ διατυπώσῃ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἐν Συνόδοις, καθὼς ἡ ἐπιστήμη εἶνε τέκνον τῆς εἰρήνης καὶ οὐχὶ τῶν πολέμων καὶ τῶν διωγμῶν, ἀλλ' ὁ λόγος οὗτος δὲν εἶναι καὶ τόσον σπουδαῖος ἐπειδὴ τὴν ἐπομένην τῶν διωγμῶν ἐν τῇ πρώτῃ Οἰκουμένικῃ Συνόδῳ βλέπομεν ὅτι παρουσιάζονται ἀμέσως τριακόσιοι δέκα ὀκτὼ Πατέρες, οἵτινες καίτοι ἐν τοῖς διωγμοῖς ἀνατραφέντες οὐδαμῶς ὑπολείπονται, κατὰ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρωτοτυπίαν, τῶν μετὰ ταῦτα ἀκμασάντων ἀγίων Πατέρων, ἵνα περιορισθῶμεν εἰς τοῦτο μόνον τὸ παράδειγμα καὶ μὴ τολμήσωμεν νὰ κάμωμεν σύγκρισιν ἐκ τῆς συγχρόνου ἐποχῆς καθ' ἣν βλέπομεν ὅτι αἱ μεγάλαφυται καὶ οἱ ἄνδρες τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ χαρακτήρος γεννῶνται ἐν μέσῳ τῶν διωγμῶν καὶ τῶν κινδύ-

νων καὶ σφυρηλατοῦνται ἐν τῷ ἄκμονι τῆς θλίψεως καὶ τῆς ἀνάγκης. Ἐν τῇ προστασίᾳ ὅθεν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἡ Ἐκκλησία ἐνεῖδε τὸ μέσον νὰ ἀποτελειώσῃ μὲν ἐν μόνον βῆμα καὶ ἄνευ θλίψεων τὸν κατὰ τοῦ κόσμου θρίαμβον, ὅστις ἐστοίχισεν εἰς αὐτὴν τόσους κόπους καὶ τόσον αἷμα. Ἐχουσα τοὺς αὐτοκράτορας μὲ τὸ μέρος τῆς θὰ εἶχε τοὺς λαοὺς, καὶ εἰς τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ, ὀλίγον τι πλατυνομένης θὰ ἴδῃ τὰ πλήθη νὰ τρέχωσι μετὰ σπουδῆς.

Δυστυχῶς ὅμως ὁ βίος καὶ τὰ παραγγέλματα τοῦ Κυρίου δὲν συμβιβάζονται πρὸς τὴν ἀντίληψιν ταύτην. Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου, ἀποθνήσκοντες ὡς ὁ κόκκος τοῦ σίτου ἐν τῇ γῆ φέρομεν πολὺν καρπὸν ὀφείλομεν δὲ νὰ προβλέπωμεν ὅτι ἂν παραδῶμεν τοὺς θεμελιώδεις τούτους νόμους τῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἐκκλησίας, καθιστάμενοι πτωχοὶ πνευματικῶς καίτοι ἀριθμητικῶς πλουτιζόμεθα καὶ αὐξάνομεν, πρὶν ἀναγεννηθῶμεν τοὺς ἐθνικοὺς τοὺς ὁποίους ἐποφθαλιμῶμεν, θὰ διαφθαρώμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἐπὶ τοσοῦτον καθὼς θὰ συγχομίσωμεν, ὡς ἐσοδείαν τόσας κακίας ὅσους καὶ νέους ὀπαδοὺς.

Ἡ Ἐκκλησία ὅμως, φιλόδοξος καὶ ἀνήσυχος, λησμονεῖ ὅτι ἐπὶ τῆς γῆς ὀφείλει νὰ ἦ πάντοτε στρατευομένη, ἐν μόνῳ δὲ τῷ οὐρανῷ θριαμβεύουσα! ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ἀγωνίᾳ, ἐν τῷ οὐρανῷ μόνον, ἐν τῇ ἡσυχίᾳ

Καὶ τὸ περιέργον, ἐνῶ τρέμομεν καὶ ὀρρωδοῦμεν πρὸ τοῦ θανάτου, ὅμως οὐδέποτε ποιούμεθα χρῆσιν τῶν πρὸς ἀπομάκρυνσιν τοῦ φόβου τούτου ἀναγκαίων μέσων, εἴτε ἄγνωστοντες τὰ μέσα ταῦτα, εἴτε οὕτως εἰπεῖν, ὡς ἐθελοτυφλοῦντες. Τοῦτο δὲ ἀκριβῶς παρεκίνησε καὶ ἐμὲ σήμερον νὰ δμιλήσω πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ φόβου, διὰ αἰσθανόμεθα πρὸ τοῦ θανάτου καὶ νὰ καταδείξω πρῶτον τὰ αἷτια τὰ προκαλοῦντα εἰς ἡμᾶς τὸν φόβον τοῦτον, εἶτα δὲ τὰ μέσα δι' ὧν θὰ κατορθώσωμεν ν' ἀπαλλάξωμεν ἀπ' αὐτοῦ.

Μάτην, ἀγαπητοί, μάτην θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἀπομακρύνωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸ φάσμα τοῦ θανάτου· διότι καθ' ἑκάστην ἡμέραν οὗτος μᾶς προσεγγίζει. Ἡ νεότης φθείρεται, τὰ ἔτη διαδέχονται ἄλληλα καὶ ἡμεῖς, ὅπως τὰ ὕδατα ἀδιακόπως ρέουσιν εἰς τὸν ὠκεανὸν καὶ δὲν ἐπανέρχονται πρὸς τὰς πηγὰς αὐτῶν, κατανατῶμεν ταχέως εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς αἰωνιότητος, ὅπου διὰ παντὸς καταποντιζόμεθα καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπανέλθωμεν ὀπίσω ἐπὶ τῆς γῆς. Ὅτι ὁ βίος ἡμῶν εἶναι βραχὺς καὶ ταχέως παρέρχεται, πειθόμεθα παρατηροῦντες καθ' ἑκάστην νὰ μᾶς ἐγκαταλείπωσιν ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, οἱ φίλοι, οἱ συγγενεῖς, οἱ γείτονες καὶ πάντες ἐν γένει οἱ ἄνθρωποι, ὅπως παρέρχονται καὶ φθείρονται καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. Ὁ βίος ἡμῶν εἶναι ὄνειρον καὶ οὐδὲν πλέον. Ὁ θάνατος θὰ μᾶς κα-

ταλάβῃ ἀφεύκτως ἄνευ εἰδοποιήσεως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

Ἄφου λοιπὸν πάντες εἴμεθα πεπεισμένοι περὶ τοῦ θανάτου, ἀφου γνωρίζομεν διὰ παντὸς θὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν καὶ οἱ πρόγονοι ἡμῶν, διατὶ καταλαμβανόμεθα ὑπὸ φόβου καὶ τρόμου, ἅμα ὡς εὗρος κρούση τὴν θύραν τῆς ζωῆς ἡμῶν; Τοῦτο συμβαίνει, ἀγαπητοί, διότι βραυκαλιζόμεθα ὑπὸ ματαίων ἐλπίδων περὶ τῆς μετανοίας ἡμῶν· φανταζόμεθα δηλ. ὅτι δυνάμεθα σήμερον ν' ἀφιερῶσωμεν πᾶσαν τὴν προσοχὴν ἡμῶν εἰς ἀπόκτησιν καὶ ἀπόλαυσιν τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν καὶ αὐριοῦν νὰ φροντίσωμεν περὶ τῆς ψυχικῆς ἡμῶν σωτηρίας. Ἄλλ' ἡ αὐριον αὕτη μετατίθεται ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἀπὸ ἐβδομάδος εἰς ἐβδομάδα καὶ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, ἕως οὗ αἰφνης καὶ παρ' ἐλπίδα εὗρεθῶμεν πρὸ τῆς σκληρᾶς πραγματικότητος τοῦ θανάτου, ὅποτε πλέον οὐδεμία στιγμή ἐναπολείπεται ἡμῖν πρὸς μετάνοιαν, πρὸς διόρθωσιν τοῦ πρότερον ἐτραλμένου ἡμῶν βίου καὶ ἐν γένει πρὸς προετοιμασίαν διὰ τὴν ἄλλην ζωὴν, πρὸς ἣν διὰ τοῦ θανάτου μέλλομεν νὰ μεταβῶμεν. Μόλις κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην στιγμήν, στιγμήν, ἣτις ἅμα ὡς ἐπιστῆ καὶ θὰ παρέλθῃ, μόλις, λέγω, τότε ἀποφασίζομεν νὰ ρίψωμεν ἐν βλέμμα πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἐξετάσωμεν τὸν παρελθόντα ἡμῶν βίον. Ἀκριβῶς δὲ ἡ ἀνάμνησις τοῦ παρελθόντος κατὰ τὴν τε-

λευταίαν ταύτην στιγμήν, εἶναι ἐκείνη, ἣτις μᾶς ἐμβάλλει εἰς ἀμηχανίαν, μᾶς ἐμποιεῖ φόβον, μᾶς ἀναγκάζει νὰ πτήσωμεν πρὸ τῆς εἰδέας τοῦ θανάτου. Τότε ὀλη ἡ ζωὴ ἡμῶν ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ παρίσταται ἐνώπιόν μας καὶ δὲν βλέπομεν ἐν αὐτῇ εἰμὴ ἀντίθεσιν καὶ ἐνέργειαν ἀδιάκοπον καὶ ἀνωφελῆ· βλέπομεν ὅτι καθ' ὀλην ἡμῶν τὴν ζωὴν εἰργάσθημεν διὰ τὸν κόσμον καὶ οὐδὲν δι' ἡμᾶς· βλέπομεν ὅτι ἠπατήθημεν οἰκτρῶς, διότι ἐνομίζομεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἱκανοὺς νὰ διαπράξωμεν τόσα κακά καὶ λίαν ἀσθενεῖς διὰ τὴν ὑπερησῖαν τοῦ Θεοῦ. Τότε καταβεβλημένοι καὶ ἐκπεπληγμένοι διὰ τὴν τύφλωσιν ἡμῶν παρατηροῦμεν ὅτι ἐγκαταλείπομεν τὸν κόσμον πλήρη μὲν ἴσως πράξεων καὶ γεγονότων· λαμπρῶν καὶ θορυβούντων τοὺς ἀνθρώπους, ἑστερημένον δὲ παντὸς ἐγγεγραμμένου ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς αἰωνιότητος, ὅπερ δύναται ν' ἀκολουθήσῃ ἡμῖν ἐνώπιον τοῦ μισθαποδότου Θεοῦ. Τότε, ὅποτε πλέον εἶναι λίαν ἀργά, κατανοοῦμεν ὅτι ἐζησαμεν μόνον διὰ τὴν ματαιότητα. Ὅποια μανία! Νὰ ἔχωμεν ὑποστῆ τόσα διὰ τὴν καταστροφὴν καὶ οὐδὲν διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. Νὰ ἔχωμεν διαπράξῃ τόσα διὰ τὸν κόσμον καὶ οὐδὲν διὰ τὸν Θεὸν «ἄρα ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας... καὶ διωδεύσαμεν ἐρήμους ἀδάτους, τὴν δὲ ὁδὸν Κυρίου οὐκ ἐγνωμεν» (Σοφ. Σ. ε'. 6,7)

Τότε δὲ μόλις εἰς τὴν ἐπιθανάτιον

κλίνην, ὅποτε ὁ κόσμος ἐκφεύγει καὶ ἡ αἰωνιότης προσεγγίζει, τότε μόλις θὰ ἀνοιχθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν καὶ θὰ ἴδωμεν τὴν σκηνὴν μεταβαλλομένην, τὴν αὐταπάτην, ἣτις παρίσταται εἰς ἡμᾶς ὑπὸ ὄλως ἄλλοίαν ὄψιν τὰ τοῦ κόσμου πράγματα, διαλυομένην, καὶ θὰ κατανοήσωμεν τὴν πραγματικὴν τούτων ἀξίαν «ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ διήνοιξε καὶ οὐκ ἔστιν» (Ἰωδ κζ' 18).

Ἄλλοίμονον! Ἡ ζωὴ ἡμῶν ἐφαίτετο πάρα πολὺ μακρὰ ἢ ὥστε νὰ ἀφιερωθῇ δλόκληρος εἰς τὸν Θεόν. Τὰ ἔτη, ἅπερ εἶχομεν νὰ διανύσωμεν ἐφαίνοντο ὡς διάστημα ἀπέραντον καὶ ἡ ἰδέα αὕτη ἀνέκοπτε πάντοτε πύσας ἡμῶν τὰς διαθέσεις καὶ ἀνεβάλλομεν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν Θεὸν κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμήν. Ἄλλ' ὅποια ἐκπληξίς θὰ μᾶς καταλάβῃ τότε, ὅποτε θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ νεότης καὶ τὸ γῆρας γεινιάζουσι τόσον πολὺ, ὥστε δὲν ἀποτελοῦσιν εἰμὴ μίαν μόνον ἡμέραν. Τότε τὸ διάστημα τοῦτο τὸ δῆθεν μέγα θὰ ἔχῃ ἐξοφανισθῇ ὡς ὄνειρον. Τότε ἐκεῖνος, ὅστις πρότερον ἐνεκαυχᾶτο ἐπὶ τῷ οὐρανῷ, ἐπὶ δόξῃ, ἐπὶ ἀξιώμασι θὰ εἶδῃ ἑαυτὸν ἀσθενῆ καὶ περιφρονημένον, διότι θὰ εἶχε ζήσει ἴσως ζωὴν ἐνδοξον καὶ σῶφρονα πρὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὅμως εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Θεοῦ αἰσχύνῃς καὶ ἀτιμίας ἐμπλεων. Ἄλλ' ὦ ἀδελφοί μου, ἐν ὅσῳ διαρκεῖ ἡ ζωὴ καὶ ἡ υγεία δὲν βλέπομεν τῆς συνεδήσεως εἰμὴ τὴν ἐπιφάνειαν· δὲν αἰσθανόμεθα ἐκ τῶν

παθῶν μὲς εἰμὴ ἐκείνο, τὸ ὁποῖον καὶ τώρα μᾶς ἐνοχλεῖ. Ἄλλ' εἰς τὴν κλίνην τοῦ θανάτου τὰ διακεχυμένα ἐπὶ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν νέφη διαλύονται.

Ὅσον ἐμβαθύνομεν εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν, τόσον περισσοτέρας εἰδήσεις ῥυπαρότητος ἀνευρίσκομεν. Ὅσον ἀνασκάπτομεν τὴν ἄδυσσον ταύτην, τόσον περισσότερα νέα τέρατα παρουσιάζονται. Καὶ ἴδου ἐνώπιόν μας, ἀδελφοί, εἰκόνες ζοφερὰ καὶ φρικώδεις. Τὰ πέριξ ἡμῶν, ὁ οὐρανός, ἡ γῆ, τὰ πάντα ἐξεγείρονται ἐναντίον ἡμῶν « Ἀνακαλύψαι δὲ αὐτοῦ ὁ οὐρανὸς τὰς ἀνομίας, γῆ δὲ ἐπανασταίη (Ἰωβ κ. 27).

Ἴδου πῶς ἡ ἀνάμνησις τοῦ παρελθόντος κατὰ τὴν φοβεράν τοῦ θανάτου στιγμὴν σχηματίζει τὴν φοβερωτέραν τῶν καταστάσεων, διότι δὲν εὐρίσκομεν ἐκεῖ εἰμὴ κόπους ἀπολεσθέντας, ἀπολαύσεις, αἵτινες δὲν διήρκεσαν εἰμὴ ἐπὶ μίαν μόνον στιγμήν καὶ ἁμαρτήματα, τὰ ὁποῖα θὰ διαμένωσιν αἰωνίως.

Ἄλλ' ἡ ἀνάμνησις τοῦ παρελθόντος εἶναι μὴδὲν πρὸς τὴν μνείαν τοῦ μέλλοντος. Κυρίως ἡ σκέψις τοῦ μέλλοντος εἶναι ἐκείνη, ἣτις μᾶς ῥίπτει εἰς συγκίνησιν φρίκης καὶ ἀπελπισίας. Τὸ μέλλον τοῦτο, ἡ χώρα αὕτη ἢ ἄγνωστος, ὅπου μέλλομεν νὰ ἐσέλθωμεν μόναι συνοδευόμενοι ὑπὸ μόνῃς τῆς συνειδήσεως ὅπου ἀγνοοῦμεν τί θὰ εὕρωμεν καὶ τί μᾶς παρασκευάζεται! Τὸ μέλλον τοῦτο, ἢ καταπληκτικὴ αὕτη

αἰωνιότης, ἢ ἐπίφοβος αὕτη κρίσις, ὅπου μέλλομεν νὰ ἐμφανισθῶμεν πρὸ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ δώσωμεν λόγον τῆς ζωῆς ἡμῶν, τῆς ὁποίας ὅλαι αἱ στιγμαὶ σχεδὸν ὑπῆρξαν ἁμαρτωλαὶ! Ἡ μνεία τοῦ μέλλοντος τούτου ἡμᾶς τοὺς ἄλλοτε θρασεῖς πρὸς διάπραξιν τῆς ἁμαρτίας καθιστᾷ ἢ ἀσθενεῖς, τρέμοντας φρίσσοντας, δακρυρροοῦντας, τείνοντας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν, ἢ σκυθρωπούς, σιωπηλοῦς, τεταραγμένους, ὑπὸ διαφόρων σκέψεων ταλαιπωρουμένους. Καὶ ταλαιπωρούμεθα καὶ φρίσσομεν καὶ ἀγωνιῶμεν κατὰ τὴν ὄραν τοῦ θανάτου, διότι ἐνῶ εἶχομεν πείσει ἡμᾶς αὐτούς, ὅτι οὐδὲν ἄλλο εἰμεθα εἰμὴ ἔργον τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ εἴματος καὶ ὅτι τὸ πᾶν ἀποθνήσκει μεθ' ἡμῶν, νῦν μανθάνομεν ὅτι τὸ σῶμα δὲν ἦτο τίποτε, εἰμὴ ὀλίγος πηλός, ὅστις μέλλει νὰ διαλυθῇ, ἢ δὲ ψυχὴ εἶναι ἐκείνη, ἣτις διαμένει καὶ μετὰ τὸν θάνατον, καὶ ἣτις μέλλει νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ δικαστηρίου. Καὶ ἴδου, ἀδελφοί, διατὶ φοβοῦμεθα καὶ φρίσσομεν πρὸ τοῦ θανάτου, διότι τὸ παρελθὸν ἡμῶν δὲν εἶναι, ὅσον ἔπρεπε νὰ εἶναι, εἶναι παρελθὸν πλῆρες ἁμαρτιῶν, τὸ δὲ μέλλον φοβερόν καὶ αἰσχύνῃς γέμον· διότι ἡ μέλλουσα ζωὴ εἶναι δημιούργημα τῆς παρελθούσης.

Προλάβωμεν δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοί, τὴν δυστυχίαν ταύτην· ζήσωμεν τὴν ζωὴν τῶν δικαίων ἐνταῦθα, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν καὶ ἡ-

μεῖς ὅτι θὰ ἀπολαύσωσι καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῇ μελλούσῃ. Οἱ δίκαιοι οὐδὲν πρὸ τοῦ θανάτου ταραττόνται, διότι εἶχον ἤδη μεταχειρισθῆ πάντα τὰ μέσα, ὅσα ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς ἐξουδετέρωσιν τοῦ δυσ-απαλάκτου τούτου φόβου καὶ τὰ ὁποῖα ὁ ἐφεξῆς λόγος διὰ βραχέων θὰ καταδείξῃ.

Γνωρίζομεν, ἀγαπητοί, ὅτι ὁ θάνατος πάντοτε ἔχει τι τὸ φοβερόν καὶ δι' αὐτὰς τὰς δικίας ψυχάς. Διότι τὸ μὲν τὸ ἀνεξερευνήτον τῶν βουλῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἰδίαν συνείδησιν καλύπτει σκοτός, ἕνεκα τοῦ ὁποῖου ὑπολανθάνουσιν ἁμαρτίαι κεκρυμμένοι μὲν εἰς αὐτάς, γνωσταὶ δὲ μόνον τῷ Θεῷ, τὸ δὲ θερμότης τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης, ἣτις ἐξογκώνει πάντοτε πρὸ αὐτῶν καὶ τὰ ἐλαφρότερα σφάλματα καὶ τέλος ἢ διάλυσις τοῦ γῆενου σώματος καὶ ἡ φυσικὴ φρίκη πρὸ τοῦ ἀδήλου, πάντα ταῦτα γεννῶσι φόβον πρὸ τοῦ θανάτου καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς δικαίους, τοὺς ἐπιθυμοῦντας τὴν ἐπηγγελμένην ἀθανασίαν.

Δὲν εἶναι ὅμως ἥτιον ἀληθές, ὅτι ἡ φυσικὴ αὕτη φρίκη τοῦ θανάτου ἐκμηδενίζεται τὸ μὲν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, τὸ δὲ διὰ τῆς κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην μνείας τοῦ κατ' ἀνθρώπον ἁμαρτητοῦ παρελθόντος καὶ τῆς ἐλπίδος περὶ τοῦ ἀγαθοῦ μέλλοντος· καθ' ὅσον ὁ θάνατος θέτει μὲν τέρμα εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ κινδύνους, πληροῖ δὲ χάρᾳ καὶ εὐ-

φροσύνης διὰ τῆς ἐξασφαλίσεως τοιούτων ἀγαθῶν, « ὁ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη » (Α΄ Κορ. Β΄, 9).

Τῷ ὄντι, ἀγαπητοί, φαντάσθητε, ἀληθῶς χριστιανικὴν τινα ἐν τῇ ἐπιθανατικῇ κλίνῃ ψυχὴν, ἣτις ἀπὸ πολλοῦ παρασκευασθεῖσα διὰ τὴν τελευταίαν ταύτην στιγμὴν, συνήθροισε διὰ τῆς ἐξασκήσεως χριστιανικῶν πράξεων θησαυρὸν δικαιοσύνης, διὰ νὰ μὴ εὐρεθῇ κενὴ πρὸ τοῦ κριτοῦ αὐτῆς καὶ ἔζητε διὰ τῆς πίστεως διὰ νὰ ἀποθάνῃ ἐν εἰρήνῃ, ἐν τῇ παραμυθίᾳ τῆς ἐλπίδος. Φαντάσθητε τὴν ψυχὴν ταύτην ἐπὶ τέλους ἀφιχθεῖσαν εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην ὄραν, ἣν δὲν εἶχεν ἀπολέσει ποτὲ ἐκ τῆς ὄψεως καὶ διὰ τὴν ὁποίαν εἶχε καταβάλλει ὅλας τὰς προσπάθειάς της, εἶχεν ὑποστῆ ὅλας τὰς στερήσεις, ὅλας τὰς καταδρομάς. Ἐρωτῶ τί ἄλλο προξενεῖ μεγαλυτέραν χαρὰν εἰς αὐτὴν παρὰ ἡ ἀνάμνησις τοῦ παρελθόντος, τῶν πόνων της, τῶν στερήσεων καὶ ὅλων ἐν γένει τῶν δυσκολῶν περιστάσεων, ἃς ἐδοκίμασεν; Βεβαίως ἐφ' ὅσον ζῶμεν ἐνταῦθα θεωροῦμεν φρικώδεις νὰ ζῶμεν διὰ τὸν Θεόν· καὶ αἱ ἐλαφρότεροι θυσίαι, ἃς ἀπαιτεῖ ἡ θρησκεία, μᾶς φαίνονται καταπονητικαί.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

ΑΙ ΔΥΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΙ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

(Συνέχεια εκ του προηγουμένου φυλλαδίου και τέλος).

— Μίαν ημέραν, ἐνῶ εἰργάζοντο εἰς τὴν οἰκοδομὴν μιᾶς πτέρυγος τοῦ νοσοκομείου, παρετήρησαν μετὰ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος τὴν διανομὴν τῆς οἰκονομικῆς σούπας, τὴν ὁποίαν ἐμοίραζον αἱ ἀδελφαὶ τοῦ ἐλέους εἰς τοὺς πτωχοὺς τῆς συνοικίας. Πλήθος ἐνδεῶν καθημένων ἐπὶ λιθίνων ἐδωλίων ἐλάμβανον ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν καλογοραίων ἐν πῆλινον ἀγγεῖον ἐμπεριέχον ζωμόν, ἄρτον καὶ κρέας. Ἡ τροφή αὕτη ἦτο ἀρκετὴ ὅπως ἐνδυναμώσῃ αὐτοὺς καὶ καταπραΰνῃ τὴν πείναν των.

— Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ἔλεγεν ὁ Μελέτιος εἰς τὸν φίλον του, ὅτι οἱ πτωχοὶ εὐρίσκουσιν εἰς Παρισίους περιθαλψίν καὶ βοήθειαν καὶ ὅτι ἡ φιλανθρωπία ἐφευρίσκει ἱκανὰ μέσα ὅπως ἐλαφρύνῃ τὰ δεινά των.

— Τὰ φιλανθρωπικά ταῦτα μέσα, ἐπανάλαβεν ὁ Ἰσίδωρος, ἐμψυχώνουσι τοὺς ὀκνηροὺς καὶ τοὺς ἀλήτας. Ἐὰν οἱ πλούσιοι ἔδιδον εἰς αὐτοὺς ὀλιγώτερον θὰ ἦσαν τότε ἠναγκασμένοι νὰ λιθοτομῶσι καὶ νὰ ἐργάζονται ὅπως ἡμεῖς.

— Ἡ Χριστιανικὴ ἀγάπη δὲν ἐξετάζει αὐτὰ, τὰ ὁποῖα λέγεις, ἀλλὰ χορηγεῖ τροφήν εἰς τοὺς πεινῶντας καὶ βοήθειαν εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἀπόρους.

— Πρέπει νὰ εἶνέ τις πολὺ πεινασμένος, ἐπανάλαβεν ὁ Ἰσίδωρος, ὅπως ἔλθῃ εἰς τὸ μέρος τοῦτο διὰ νὰ λάβῃ ὀλίγον ζωμόν καὶ ὀλίγον ἄρτον. Τὸ κατ' ἐμὲ οὐδέποτε ἠθέλον ταπεινωθῆ εἰς τοιοῦτον σημεῖον.

— Λέγεις τοῦτο διότι κερδίζεις πέντε ἕως ἕξ φράγκα τὴν ἡμέραν, ἀλλ' ἐὰν σοῦ συνέβαινε δυστήχημά τι ἢ ἀσθένεια τότε δὲν θὰ ὠμίλεις οὕτω.

— Εἶνε βέβαιον ὅτι ἐὰν σκεφθῆ τις ὅλα τὰ συμβάντα, εἰς τὰ ὁποῖα εἴμεθα ὑποκείμενοι, τότε πρέπει.

— Τότε πρέπει νὰ εἴμεθα οἰκονόμοι. Τὴν συμβουλήν ταύτην μοῦ ἐπαναλαμβάνει συχνάκις ἡ σύζυγός μου καὶ ἔχει δίκαιον. Ὅταν κερδίζωμεν πολλὰ, χρὸς ἔχομεν νὰ φυλάττωμεν κατὰ τι διὰ τὰς πονηρὰς ἡμέρας.

— Τὸ κατ' ἐμὲ δὲν ἀσπάζομαι τὴν γνώμην σου, ἀλλ' ἐννοῶ νὰ δια-

σκεδάζω καὶ νὰ ἐξοδεύω ὅσα κερδίζω. Ὅταν προχωρήσῃ ἡ ἡλικία μου, τότε θὰ σκεφθῶ διὰ τὸ μέλλον μου. Πρὸς τὸ παρὸν ὀφείλω νὰ εὐχαριστῶ τὰς ὀρέξεις μου καὶ νὰ χαίρωμαι μετὰ τῶν φίλων μου.

Οὕτω πως ἐσκέπτετο ὁ Ἰσίδωρος. Ἄλλ' ἡ ἔλλειψις ἐργασίας καὶ ὁ βαρὺς χειμὼν, ὅστις ἐπῆλθε κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, ἀπέδειξαν πόσον αἱ σκέψεις του ἦσαν ἀπατηλαὶ καὶ λεηλασμέναι. Ὁ Μελέτιος καὶ ὁ Ἰσίδωρος ἐπὶ τρεῖς ὀλοκλήρους μῆνας ἐμειναν ἄνευ ἐργασίας καὶ εἰς τὸ διάστημα τοῦτο ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἰσίδωρου ὑπέφερε πολλὰς στειρήσεις καὶ κακουχίας, ἐνῶ ἡ οἰκογένεια τοῦ Μελετίου ἔνεκεν τῆς οἰκονομίας δὲν ἔστερεῖτο τίποτε.

Ἡ οἰκία του ἦτο πάντοτε θερμὴ καὶ οἱ τρεῖς αὐτοῦ θυγατέρες εἰργάζοντο καὶ ἐβοήθουν τὴν μητέρα των εἰς τὰς οἰκιακὰς αὐτῆς ἀπασχολήσεις. Εἶχον κάμει προμήθειαν ὀλων τῶν ἀναγκασιούτων πρὸς διατήρησίν των, ἦσαν θερμῶς ἐνδεδυμένοι καὶ ἀπὸ καιρὸν ἠδύναντο νὰ διαθέσουν ἐκ τοῦ περισσεύματος μικρόν τι ποσὸν διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτῶν διασκεδάσεις.

Ὁ παρατεταμένος χειμὼν ὑψωσε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐνδεῶν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τῶν εὐεργετῶν. Μεταξὺ τούτων διεκρίνετο πλούσιός τις λιθοκολλητῆς ὅστις διένειμεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, περὶ τὴν μεσημβρίαν, τετρακοσίας οἰκονομικὰς σούπας καὶ εἴκοσι σολδία εἰς κάθε μη-

τέρα, ἥτις εἶχε τέκνα. Τὸ θέαμα τοῦτο διήγειρε τὴν περιέργειαν πολλῶν ἀνθρώπων, μὴ ἐξαιρουμένης τῆς οἰκογενείας τοῦ Μελετίου, ἥτις ἠθέλησε νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὴν εἰκόνα ταύτην τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

Κατ' ἀρχὰς παρετήρησαν τὴν παραξικάρδιον ἀπληστίαν, μετὰ τῆς ὁποίας τόσοι δυστυχεῖς ἔτειναν τὰς ἰκετευτικὰς αὐτῶν χεῖρας ὅπως ἀπολαύσωσι τὴν πρώτην τροφήν, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχον πλησιάσει πρὸ εἰκοτεσσάρων ὥρῶν εἰς τὰ πεινασμένα αὐτῶν χεῖλη. Μεταξὺ τῶν ἐνδεῶν τούτων ὁ Μελέτιος καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἀνεγνώρισαν πολλοὺς ἐργάτας, οἵτινες ὠθοῦμενοι ὑπὸ τῆς πείνης προσέτρεχον εἰς τὴν προσφορὰν ταύτην. Ἄλλ' ὁποῖα ὑπῆρξεν ἡ ἐκκληξίς αὐτῶν ὅταν ἀνεκάλυψιν μεταξὺ τούτων τὸν Ἰσίδωρον καὶ τὴν σύζυγόν του, ζητοῦντας νὰ ἀπολαύσωσι καὶ οὗτοι ἐκ τῶν δώρων τῆς ἐλεημοσύνης. Κραυγὴ λύπης ἐξελθοῦσα ἐκ τῶν χειλῶν τοῦ Μελετίου πλήττει τὸ οὖς τοῦ φίλου του, ὅστις πλήρης ἐντροπῆς χαμηλώνει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μένει ἀναυδος. Ἡ σύζυγός του ζητεῖ ἐπίσης νὰ φύγῃ βλέπει τὴν σύζυγον τοῦ Μελετίου, τὴν ὁποίαν πολλάκις εἶπε χλευάσει διὰ τὴν οἰκονομίαν της.

Ἄλλ' αὕτη δὲν κρατεῖται καὶ λέγει πρὸς αὐτὴν μὲ συγκινητικὴν φωνήν.

— Διατί νὰ ἐρυθριᾷς, καλή μου γειτόνισσα; δὲν εἶσαι μήτηρ; Διατί εἰς τὴν δυστυχίαν σας δὲν προσετρέξατε εἰς τοὺς ἀρχαίους φίλους σας;

Οἱ λόγοι οὗτοι εἰσέδυσαν εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας τῆς ἐνόχου συζύγου καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ χωρὶς νὰ δύννηθῃ νὰ προφέρῃ λέξιν. Εἰς τὸ ἀναμεταξὺ τοῦτο ὁ Μελέτιος σύρει κατὰ μέρος τὸν Ἰσίδωρον καὶ ἀφοῦ τὸν ἠσπάσθη τῷ λέγει: Ἐλθέ, ἔλθέ, φίλε μου, εἰς τὸν οἶκον μου καὶ θὰ μοιράσωμεν πᾶν ὅ,τι κατέχω, δὲν θέλω νὰ σὲ βλέπω ἐπαιτοῦντα.... Ἡ σύζυγός μου ἔχει δίκαιον· διατὶ νὰ μὴ ἀποτανθῆτε εἰς τοὺς παλαιούς σας φίλους;

Ἐκτοτε αἱ δύο οικογένειαι ἠνώθησαν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Μελετίου· ἵππου τὰ καθήκοντα τῆς φιλοξενίας ἐξετελοῦντο μετὰ μεγίστης προθυμίας καὶ ἀγάπης. Μετ' οὐ πολὺ ὁ καιρὸς ἐβελτιώθη καὶ τὰ λατομεῖα ἤρχισαν νὰ ἐργάζωνται. Ὁ Ἰσίδωρος ἐδιπλασίασε τὴν ἐργασίαν του, ὅπως ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν φίλον του ὅσα δι' αὐτὸν ἐξώδευσεν. Αἱ γυναῖκες τῶν δύο λιθοτόμων ἔπαυσαν τὴν ἀντιζηλίαν των καὶ συνεφώνουν πληρέστατα εἰς τὸ ζήτημα τῆς οικονομίας. Ὁ Ἰσίδωρος ἐγκατέλειπε τὰς παλαιὰς αὐτοῦ ἕξεις καὶ κατεγείνετο νὰ δώσῃ καλὴν ἀνατροφὴν εἰς τὰ τέκνα του. Ἀπὸ ἄσματος ἐγεινεν οἰκονόμος καὶ ἐγκρατὴς καὶ ὁπότεν τὴν Κυριακὴν ὠδήγει τὴν σύζυγόν του εἰς τὴν ἐξοχὴν μετὰ τῆς οικογενείας τοῦ Μελετίου, ἔλεγε γελῶν, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ προστρέξω πλέον εἰς τὴν οἰκονομικὴν σοῦπαν.

ΜΙΚΡΑ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσιμολογιώτατον Προϋδιερέα κ. Δημήτριον Ἱ. Βοντζαλίδη (Ν. Καρόβασι—Σάμου).— Πανοσιολογιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Πολύκαρπον (Δημόνον).— Πανοσιολογιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Δωρόθεον Ν. Δουκάκη (περιοδεύοντα) καὶ Αἰδεσιμώτατον Πατῆρ Γεώργιον Καραθανάσην (Τηγάνι—Σάμου). Ἐπιστολαὶ σας ἐλήφθησαν. Ἀπάντησιν ταχυδρομικῶς.— Ἐντιμον Διεύθυνσιν «Ἐκκλησιαστικοῦ Φάρου» (Ἀλεξάνδρειαν). Ἐπιστολὴ σας ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΙΟῦ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

Ἀδριον Κυριακὴν 16 Δεκεμβρίου οἱ ἱεροκήρυκες τῆς Θρησκευτικῆς Ἀδελφότητος «Εὐσεβείας» θὰ κηρύξωσιν ὡς ἑξῆς:

Ὁ ἱερολογ. κ. Γρ. Ὁρφανίδης π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ ἁγ. Αἰκατερίνης.

Ὁ ἱερολ. κ. Π. Παπαδήμου π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Κίρκιαχασίου.

Ὁ ἐλλόγ. κ. Π. Κασιναβάκης π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ ἁγ. Τριάδος, μ. μ. δὲ ἐν τῇ σχολῇ Εὐαγγελιστρίας.

Ὁ ἐλλόγ. κ. Β. Εὐθυμίου π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ ἁγ. Τρύφωνος, μ. μ. δὲ ἐν τῇ σχολῇ ἁγ. Βουκόλου.

Ὁ ἐλλόγ. κ. Ἀνδρ. Κουρνιακῆς μ. μ. ἐν τῇ σχολῇ ἁγ. Νικολάου.

ΣΗΜ. Τὸ ἐν ταῖς σχολαῖς κήρυγμα ἀρχεται τὴν 3ην ὥραν μ. μ.